

○ Danmarks største skovfyreareal - Dendrokronologi - Naturskov i bøg - Eksotiske nåletræer

*Af: Skovtaksator Børge H. Larsen
Lindum Skovridergård, Tjele.*

○ **SÆRTRYK AF ARTIKEL I RUMMETEREN - SKOV KLUB INFORMATION**

Danmarks største skovfyreareal - Dendrokronologi - Naturskov i bøg - Eksotiske nåletræer

Af: Skovtaksator Børge H. Larsen.
Lindum Skovridergård. Tjele.

Skovhistorisk Selskabs efterårstur til Silkeborg skovdistrikt den 24. september havde samlet godt 100 deltagere

Efter samling i Silkeborg kørte man i to busser ud til Hårup Sande, hvor Skovhistorisk Selskabs formand, forskandidat Kirsten Olesen indledte med at byde velkommen og med en tak til skovrider J. Rafn og skovfoged Stjerne Hansen, fordi man så beredvilligt ville tage imod Skovhistorisk Selskab.

Derefter bød skovrider Rafn velkommen: *Vi mødes på denne dejlige septemberdag med solskin i spindelvævene, -smukt som det bør være, når Skovhistorisk Selskab holder tur.*

På den dejlige septembormorgen skinnede solen fint i spindelvævene under de 150-årige skovfyr.

Hårup Sande er Danmarks største samlede areal med skovfyr; mange af bevoksningerne er af en god form og en fremragende vækst. Den nordlige del består af kummerlig jord. I 1600-

og 1700-tallet foregik her sandflugt; man blev hurtigt klar over, at det var nødvendigt, at bekæmpe sandflugten, og man planlagde marehalm og træer.

I begyndelsen af 1800-tallet prøvede man med birk og andre træarter. Her, hvor der er et nedbørsminkimum, var det skovfyren der klarede sig bedst. Man kunne ved selvsyn iagttage, at de bedste vækstbetingelser er på kytterne.

Skovrider Johs. Rafn byder velkommen i Hårup Sande.

Ekskursionsdeltagerne beundrede de 150-årige skovfyr, der havde klaret sig godt, men man var ikke sluppet for skovbrand i Hårup Sande. I 1921 opstod der en brand, antændt ved gnister fra et lokomotiv, og der brændte 150 ha ved den lejlighed.

I slutningen af 1950'erne skulle man forlægge hovedvejen og anlægge en ringvej; hertil skulle der bruges vejmaterialer.

Den daværende skovrider H.S.L. Schoubye foreslog, at man skulle grave et hul i Hårup Sande, thi der trængte man til et vandhul. Det blev forlangt, at det ikke skulle være et firkantet hul, men en sø med tilhørende små øer, hvor ræven ikke kunne komme over.

Skovfyren forsvundet fra Danmark "i forgårs".

Jorden, hvor søen ligger, er noget af det magerste magre. Men det er et godt rekreativt område. Søen er uhyre næringsfattig, så der er næsten ingen alger; den fungerer også som branddam. Der har også været brand her, (opstået ved uforsigtig rykning), men takket være den kraftige vind, løb ilden i en kile, og kun 3 ha brændte.

I 1921 havde Fr. Weis en ide om, at når man kalgede, gødskede og anvendte kvælstofskabende planter, så kunne man forbedre vækstbetingelserne.

Der blev anlagt et sindrigt forsøg; foruden skovfyr blev der plantet sitka og lærk.

Hårup Sande - gamle bjergfyre.

Da Weis døde i 1933 så forsøget lovende ud. Men i 1943 var det hele faldet tilbage til den oprindelige tilstand. Der er lidt sitka og lærk tilbage, men skovfyren har klaret sig bedst.

Ca. halvdelen af området i Hårup Sande er udlagt som urørt skov, der helt får lov at passe sig selv. Det bliver interessant at se, hvordan det vil udvikle sig.

Skovfyren er jo forsvundet ud af Danmarks flora i forgårs, som Rafn meget malende udtalte.

Bogen "Hårup Sande og Schoubyes Sø" af Hans Boye og Jan Kjærgaard Jensen fortæller udmærket om stedets historie. Denne sø skulle jo have et navn; den blev i starten kaldt "Den kunstige sø". Skovrider Schoubye foreslog, at man gav den navnet "Hårup Sø", mens andre mente, at den burde hedde "Schoubyes Sø", da det jo var ham, der var kommet på idéen.

Der havde været en brand i sydøstlig retning. Efter branden indfandt der sig først sandskæg og laver; derefter dominerede lyngen, som skovfyren såede sig i. Der er ingen grund til at poste penge i det herude, mente Rafn.

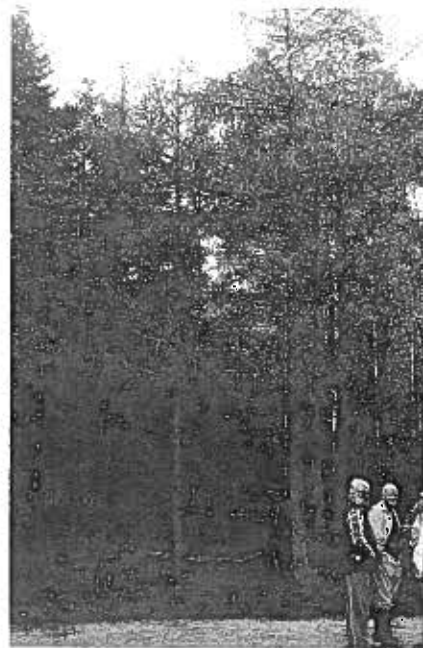
Selv hvor man dyrker almindeligt skovbrug, bør man klare sig med selvfor yngelse af skovfyre.

Fra den solbeskinnede skov kørte man ind til Silkeborg Museum, hvor man fik et meget inspirerende foredrag af dendrokronolog Erik Rytter fra museets dendrokronologiske laboratorium, der på en fortrinlig måde fortalte om dendrokronologiens betydning. (Dendrologi, er læren om træer og deres vækst). Frokosten indtog man i museets hyggelige café.

Naturskov af bøg

Skovene ved Silkeborg var først i privat eje. Tilhørte derefter Århus Stift. Fra reformationen og til 1660 var det i kronens eje. Privat eje fra 1660-1720. Senere blev det rytterdistrikt, der blev solgt ud i 1760. Fra den tid stammer hovedbygningen (det nuværende museum).

Solgt til Ingerslev, der var en "skovslagter". Brændepriserne raslede ned, så i 1823 måtte Ingerslev give op. Derpå gik staten ind for at bevare disse skove, der lå lige ud mod det træløse Vestjylland.

Fra Fr. Weis's forsøg, her ser vi lærk og sitka.

Klip kuponen fri og post den. Vi betaler porto en. Så snart vi har modtaget kuponen får Du gratis tilsendt vor april udgave vedlagt et indbetalingskort. Modtager vi 161 kr. senest den 10. maj, træder abonnementet i kraft fra og med maj-udgaven 1995.

Bladet udkommer 11 gange om året. Juli udkommer vi ikke.

Ja tak!

Jeg ønsker GRATIS at få tilsendt april nummeret af RUMMETEREN/SKOV KLUB INFORMATION.

Jeg ønsker at abonnere på RUMMETEREN/SKOV KLUB INFORMATION for 1995. Pris - 161,- kr.

NAVN: _____

ADRESSE: _____

POSTNR: _____ BY: _____

Postbesørges
ufrankeret

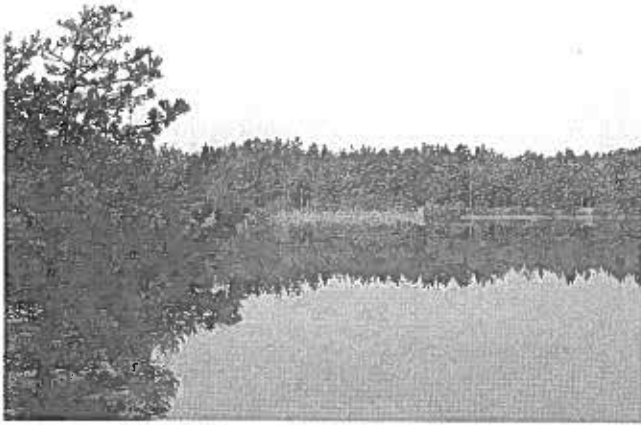
Modtageren
betaler porto en

**RUMMETEREN/
SKOV KLUB INFORMATION**

Hørvænget 56.

+++ 0060 +++

4690 Haslev.

Udsigt over "Schoubyes sø", rekreativt en stor gevinst.

Efter frokosten drog man til et stykke gammelt bøgeskov, hvor skovrideren fortalte om naturskovstrategien.

Bøgeskoven, man besøgte, blev i sin tid deklarationsfredet; man måtte ikke gribe ind i udviklingen, men væltede der træer, måtte de oparbejdes. Men allerede igennem en årerække har man ikke foretaget sig noget her; det der falder får lov til at ligge til glæde for svampe og insekter. Den uensaldrende bevoksning er i gennemsnit 250 år, og især i de sidste 10 år er bevoksningen i rivende forfald.

På Silkeborg distrikt er 1.400 ha af et areal på 3.500 ha bevokset udlagt til urørt skov, naturskov, plukhugst drift eller gamle driftsformer.

Da forslaget kom om udlægning af 1.400 ha til de ovennævnte 4 driftsformer, blev der afholdt et stort offentlig møde, hvor man kunne fremføre sine meninger. Kun folk fra de grønne organisationer var mødt op; det tavse flertal forblev tavst. Skovdistriktet gik i dialog med nogle af de førende udenfor skoven, og der kom en ret fornuftig snak ud af det

Johs. Rafn udtalte: *De 700 ha, der skal drives som plukhugst, adskiller sig ikke så meget fra det, vi selv ville have gjort. Det store indgreb er de 600 ha, der skal ligge urørt hen.*

Folk må gerne komme i denne mørke skov. Falder der noget ned i hovedet på en skovgæst, så vil skovfoged og skovrider bliver slæbt for retten.

Der forlød ikke noget om, hvad skovrider Schoubye og hans generation ville have sagt til alt dette.

Exotiske nåletræer på over 100 år

Fra den gamle, naturlige bøgeskov begav selskabet sig hen til de exotiske nåletræer, som har været anvendt på Silkeborg distrikt i over 100 år. Helt til-

I den 250-årige bøgeskov hører man om naturskovstrategien.

bage fra 1880'erne har man bevoksninger med de vestamerikanske træarter, nobilis, sitka og især douglas. Man har idag ca. 40.000 m³ i douglas på distriktet.

Man beundrede en lille prøveflade med sitkagran, hvor der har stået op til 1.200 m³ pr. ha; det er meget høje træer (de største over 40 meter), der står tæt. Efter stormfaldet er vedmassen nu nede på 700-800 m³ pr. ha.

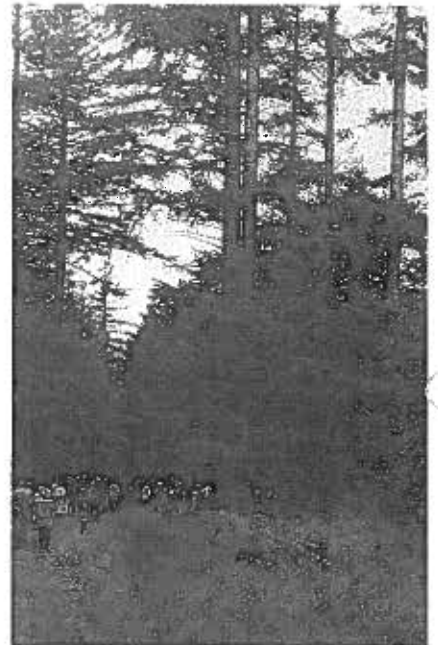
Professor A. Henriksen skrev i sin doktorafhandling om sitkaens imponerende vækst, til trods for at den her står på sand.

Man passerede en pæn bevoksning af selvsået douglas. Efter planen skulle her have været rødgran. Der stod imidlertid store douglas i nærheden, og de såede sig så rigeligt, at det kneb for rødgranerne, og derfor besluttede man sig for douglasen.

Derefter kom ekskursionen ud til kanten af Almind sø, hvor der står nobilis på 105 år. De er sunde, men ikke så høje som douglaserne. Denne nobilis er en hurtigvoksende, men "grøn" type, der ikke er egnet til pyntegrønt. Her står også balsamgran, men de er ikke nær så store som nobiliserne.

Til slut fortalte Rafn, at Almind sø er meget brugt som badesø. Der er to badehuse. Men der har været et mere, "von Hannekens Bad", der stammer fra besættelsestiden, hvor den tyske øverstkommanderende indforskrev sand fra Vesterhavet.

Til slut udtalte Kirsten Olesen: *Det var så det. En strålende dag, det hele har været med os. Vi er gået i dybden. Fået tidsbestemt træ helt tilbage til 1500. Du har gavmild øst af din viden. Det er godt, at det er forstfolk med din indstilling, der skal administrere disse naturskove.*

Fra den lille prøveflade med de store sitka.

